

Συμπερασματική επισκόπηση της διοικητικής ιστορίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (Σωτήριος Μυλωνάς, Θεολόγος - Μάστερ στην διοίκηση Εκκλησιαστικών Μονάδων)

/ [Πεμπτούσια](#)

Image not found or type unknown

(Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=175075>)

Η Εκκλησία της Ελλάδος από τη χορήγηση του Αυτοκεφάλου, από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το 1850, έως σήμερα διάνυσε έναν μακρύ διοικητικό και οργανωτικό βίο, με πολλές διακυμάνσεις, άλλοτε θετικές και άλλοτε αρνητικές. Αυτές εξαρτιόνταν τις περισσότερες φορές από την ευμενή ή δυσμενή στάση της Πολιτείας έναντι της Εκκλησίας.

Προσπαθήσαμε στα κεφάλαια που προηγήθηκαν να παρουσιάσουμε με ιστορική και νομική τεκμηρίωση την πολύχρονη και δύσκολη εξελικτική διοικητική και οργανωτική πορεία της Εκκλησίας της Ελλάδος. Μέσα από αυτή, διαφάνηκε ότι η Εκκλησία παρά τις δύσκολες συνθήκες μέσα από τις οποίες διήλθε κατάφερε να οργανώσει τη διοίκησή της σταδιακά να διαχειριστεί τα του οίκου της και εξελικτικά να αποδυσμευθεί από το στενό εναγκαλισμό της με την Πολιτεία.

Παρά τη δύσκολη αυτή αρχή, η Εκκλησία κατάφερε να επιβιώσει και να παραμείνει ανεξάρτητη χάρη στις ενέργειες διακεκριμένων Αρχιεπισκόπων της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος (1923-1938), επί των ημερών του οποίου ψηφίστηκε Καταστατικός Χάρτης, που έλυσε τα χέρια της Εκκλησίας από τα δεσμά της Πολιτείας.

Σήμερα, η διοικητική της οργάνωση αποτελεί καθαρά δικό της μέλημα, αφού οι συνταγματικές και καταστατικές προβλέψεις, αλλά και το διεθνές δίκαιο περί θρησκευτικής ελευθερίας προβλέπουν το δικαίωμα της να ρυθμίζει όλα τα διοικητικά της θέματα χωρίς έξωθεν παρεμβάσεις.

ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ*

ΠΗΓΕΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ -ΝΟΜΟΙ -Φ.Ε.Κ

- Κανονισμός 1/1977 «Περί εργασιών της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος».
- Κανονισμός 2/1977 «Περί εργασιών της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος».
- Κανονισμός 100/1998 «Περί συστάσεως Εκκλησιαστικής Κεντρικής Υπηρεσίας Οικονομικών (Ε.Κ.Υ.Ο.)».
- Κανονισμός 114/1998 «Περί συστάσεως και οργάνωσης επικοινωνιακής και μορφωτικής υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος».
- Κανονισμός 120/1999 «Περί τροποποίησης και συμπλήρωσης του υπ αριθμ. 114/1998 Κανονισμού «Περί συστάσεως και Οργάνωσης Επικοινωνιακής και Μορφωτικής Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος»».
- Κανονισμός 122/1999 «Περί τροποποίησης και συμπλήρωσης του υπ' αριθμ. 114/1998 Κανονισμού «Περί συστάσεως και Οργάνωσης Επικοινωνιακής και Μορφωτικής Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος»»
- Κανονισμός 132/1999 «Περί αρμοδιοτήτων, οργάνωσης, διοικήσεως και εν γένει λειτουργίας του Διορθοδόξου Κέντρου της Εκκλησίας της Ελλάδος».
- Κανονισμός 162/2004 «Περί τροποποίησης και συμπλήρωσης του υπ'

αριθμ. 132/1999 Κανονισμού «Περί αρμοδιοτήτων, οργανώσεως διοικήσεως και εν γένει λειτουργίας του Διορθοδόξου Κέντρου»».

- Κανονισμός 164/2005 «Περί τροποποιήσεως και συμπλήρωσεως του Κανονισμού 114/1998 «Περί συστάσεως και οργανώσεως ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ της Εκκλησίας της Ελλάδος»»
- Κανονισμός 187/2008 «Τροποποίηση και συμπλήρωση του υπ' αριθμ. 100/1998 Κανονισμού «Περί συστάσεως Εκκλησιαστικής Κεντρικής Υπηρεσίας Οικονομικών (Ε.Κ.Υ.Ο.) «».
- Κανονισμός 211/2010 «Κωδικοποίησης και συμπλήρωσις διατάξεων περί λειτουργίας της ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ (Ε.Κ.Υ.Ο.)»
- Κανονισμός 267/2015 «Περί λειτουργίας της Εκκλησιαστικής Κεντρικής Υπηρεσίας Οικονομικών (Ε.Κ.Υ.Ο.)».
- Κανονισμός 160/2004 «Περί λειτουργίας των Συνοδικών Επιτροπών».
- Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος» (Φ.Ε.Κ. 146 Α΄/31-5-1977).
- Ν. 2084/1992.
- Ν. 2817/2000.
- Ν. 3655/2008.
- Ν. 3607/2007.
- ΦΕΚ. 25/10-7-1852.
- Φ.Ε.Κ. 270 Α΄/26-9-1925
- Φ.Ε.Κ 355 Α΄/13-11-1925.
- Φ.Ε.Κ. 5 Α΄/4-1-1940
- ΦΕΚ 324 Α΄/27-9-1943.
- ΦΕΚ 67Α ΄/10-5-1967.
- Φ.Ε.Κ 272 Α΄/17-12-1959.
- Φ.Ε.Κ. 67Α/10-5-1967.
- Φ.Ε.Κ. 27 Α΄/17-2-1969.
- Φ.Ε.Κ. 4 Α΄/9-1-1974.
- Φ.Ε.Κ. 6 Α΄/11-1-1974.
- Φ.Ε.Κ. 134 Α΄/16-5-1974.
- Φ.Ε.Κ. 111 Α΄/9-6-1974.
- Φ.Ε.Κ. 278 Α΄/3-10-1974.
- Φ.Ε.Κ. 1073 Β΄/19-10-1974
- Φ.Ε.Κ. 146 Α΄/31-5-1977.
- Φ.Ε.Κ 261/Α΄/20-11-1998.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Αγγελόπουλου Αθ., «Τα Πατριαρχικά δίκαια στην Ελληνική Επικράτεια», εφ. Ελληνικός Βορράς 23-02-1986.
- Του ιδίου, Εκκλησιαστική ιστορία των Νέων Χωρών, εκδ. οίκος Αφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1992.
- Του ιδίου, Εκκλησιαστική ιστορία. Ιστορία των δομών διοικήσεως και ζωής της εκκλησίας της Ελλάδος, εκδ. οίκος Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1998.
- Του ιδίου, Η εκκλησία Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2000.
- Αθάνατου Κώστα, «Περί τον Μητροπολιτικόν θρόνον. Ο κ. Χρυσόστομος Παπαδόπουλος», Ελεύθερον Βήμα, 30 Δεκεμβρίου 1922.
- Ακανθόπουλου Ι. Πρόδρομου, Κώδικας ιερών κανόνων και εκκλησιαστικών νόμων. Με ερμηνεία των ιερών κανόνων. Αναθεωρημένη και συμπληρωμένη, εκδ. οίκος αφών Κυριακίδη, β΄ έκδοση, Θεσσαλονίκη 1991.
- Αναστασίου Ιω. Ε., Εκκλησιαστική ιστορία, τ. Β΄ (ια΄ αιώνας μέχρι σήμερα), Θεσσαλονίκη χ.χ.
- Ανδρούτσου Χρ., Δογματική της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, Αθήνα 2005.
- Βαβούσκου Αν. Κωνσταντίνου, Μελετήματα οία τε φύλλα Μακεδνός αιγείριοι, τ. α΄ Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών Επιστημονικαί Πραγματεΐαι σειρά Νομική και Οικονομική, αρ. 8, Θεσσαλονίκη 2006.
- Του ιδίου, Εγχειρίδιον Εκκλησιαστικού Δικαίου, Θεσσαλονίκη 1986.
- Γριτσοπούλου Τάσου Αθ., «Περί όρκου. Θέσις του ζητήματος κατά την εποχήν του Καποδιστρίου και γνωμάτευσις Ιω. Γονατά, ύπουργοϋ τής Δικαιοσύνης», *Αρχείον Εκκλησιαστικού Δικαίου*, Ζ΄ (1952).
- Δημητρόπουλου Π., Κράτος και Εκκλησία μια δύσκολη σχέση, Επιστημονική βιβλιοθήκη, Αθήνα 2001.
- Ζαχαρόπουλου Γρ. Νίκου, Ένας νέος κόσμος γεννιέται η ίδρυση της Εκκλησίας στην Ελλάδα με βάση τα Καινοδιαθηκικά κείμενα, στο Αγία Γραφή και σύγχρονος άνθρωπος, Τιμητικός τόμος στον καθηγητή Ιωάννη Δ. Καραβιδόπουλο, εκδ. Π. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 2006.
- Ζηζιούλα Ι., Η ενότητα της Εκκλησίας εν τη θεία ευχαριστία και τω επισκόπω κατά τους τρεις πρώτους αιώνας, Θεσσαλονίκη 1965.
- Ζιάγκου Ηλία, Χρυσόστομος Β΄ Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος, Θεσσαλονίκη 2008.
- Θεοδωρίδη Ιωάννη, Συμπλοκή νομιμότητας και κανονικότητας η περίπτωση του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Δαμασκηνού, Θεσσαλονίκη 2011.
- Θεοκλήτου Μηνόπουλου μητρ. Αθηνών, Απολογία ενώπιον του ειδικού εκκλησιαστικού δικαστηρίου, Αθήναι 1917.
- Θεοχαρίδου Γ.Ι., Ιστορία της Μακεδονίας κατά τους μέσους χρόνους, 285-

1354, Μακεδονική Βιβλιοθήκη 55, Θεσσαλονίκη (ΕΜΣ) 1980.

- Θωμόπουλου Σώζοντος, Ο Μητροπολίτης Κορινθίας Δαμασκηνός, Αθήναι 1963.
- Ιερωνύμου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος, Σχέδιον αναδιοργανώσεως της Εκκλησίας της Ελλάδος (υπόμνημα υποβληθέν εις την Ιεράν Σύνοδον, Αθήναι 1967.
- Κονιδάρη Γερ. Αι μητροπόλεις και Αρχιεπισκοπαί του Οικουμενικού Πατριαρχείου και η «Τάξις» αυτών, τ. Α΄, Αθήναι 1934.
- Του ιδίου, Η Ελληνική Εκκλησία ως πολιτιστική δύναμις εν τη ιστορία της Χερσονήσου του Αίμου, Αθήναι 1948.
- Του ιδίου, Ιστορική αποστολή της Ελληνικής Εκκλησίας εν τω παρελθόντι και τω παρόντι, Αθήναι 1940.
- Του ιδίου, Εκκλησιαστική ιστορία τ. Β΄, β΄ έκδ., Αθήναι 2011.
- Του ιδίου, Σταθμοί εκκλησιαστικής πολιτικής εν Ελλάδι από του Καποδιστρίου μέχρι σήμερα, εν Αθήναις 1971.
- Του ιδίου, Συμβολή εις την εισαγωγήν της εκκλησιαστικής ιστορίας της Ελλάδος, εν Αθήναις 1938.
- Κονιδάρη Ι., Ο Ν.1700/1987 και η πρόσφατη κρίση στις σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας, Αθήνα-Κομοτηνή 1991.
- Του ιδίου, «Ο τόμος (1850) η Πράξις (1928) και το Σύνταγμα», Το Βήμα, 31/08/2008.
- Του ιδίου, «Οι σημαντικότεροι σταθμοί της μακράς και πολυκύμαντης πορείας η οποία συνδέεται αρρήκτως με την ιστορία του νεότερου ελληνικού κράτους», Το Βήμα, 15/10/ 2000.
- Κωνσταντινίδη Ι. Εμμανουήλ, Ιωάννης Καποδίστριας και η Εκκλησιαστική του πολιτική, εν Αθήναις 2001.
- Του ιδίου, Συμβολή εις την Εκκλησιαστικήν Ιστορίαν της Δωδεκανήσου, Αθήναι 1968.
- Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου και Οικονόμου του εξ΄ Οικονόμων, Τα σωζόμενα εκκλησιαστικά συγγράμματα, τόμοι Α΄ και Β΄. Αθήναι 1862-1866.
- Μανωλεδάκη Ιω., Οι σχέσεις Εκκλησίας-Πολιτείας από τη σκοπιά της Φιλοσοφίας του Δικαίου, Δίκαιο και Πολιτική 15, 1988.
- Μαρίνου Αν., Σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας, Αθήνα 1984.
- Μεταλληνού Γ., Ελλαδικού Αυτοκεφάλου παραλειπόμενα μελέτη ιστορικοφιλολογική, εκδ. Δόμος 1989.
- Μπαλάνου Δ. Σ., Αι θρησκευτικά ιδέαι του Αδαμαντίου Κοραή, Αθήναι 1920.
- Μπούμη Ι. Παναγιώτου, Κανονικόν δίκαιον Α΄, Αθήνα 1988.
- Νανάκη Α. Σταύρου, Η χηρεία του Οικουμενικού Θρόνου και η εκλογή του Μελετίου Μεταξάκη 1918-1922, Θεσ/νίκη 1983.
- Οικονόμου Κ. Χρήστου, Οι απαρχές της οικουμενικότητας της Εκκλησίας,

Θεσσαλονίκη 1997.

- Παπαγεωργίου Κ., Τα όρια της εκκλησιαστικής αυτοδιοίκησης, τ. Ι, Κανονιστική αρμοδιότητα, Θεσσαλονίκη 2012.
- Παπαγεωργίου Κ., Εκκλησιαστικό Δίκαιο. Θεωρία και Νομολογία, Θεσσαλονίκη 2013.
- Παναγόπουλου Θ. Ιωάννου, Το Αρχιεπισκοπικόν ζήτημα «Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις.»(Πράξεις κεφ. ε΄29), Αθήναι τύποις: Ν. Στεφανόπουλου 1946.
- Παπαδόπουλου Α. Χρυσ., Η Εκκλησία της Ελλάδος απ' αρχής μέχρι του 1934, έκδ. Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 2000.
- Πάτελου Κ., Μελέτιος Β΄ ο Μεταξάκης, Αλεξάνδρεια 1966 (ανάτυπο).
- Προβατάκη Θ., Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Μελέτης Μεταξάκης, Αθήνα 1988.
- Ραμιώτη Κων/νου Αρχιμ., «Η θέση της εκκλησίας υπό το Σύνταγμα του 1975», Η εκκλησία μέσα στην ελληνική πολιτεία. Τα θεμελιώδη δικαιώματα των ιερών μονών. Η απόφαση 9/12/1994 του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τις Ιερές Μονές της Ελλάδος, Πρότυπες Θεσσαλικές εκδόσεις, Αθήνα 1997.
- Σημειώσεις Εκκλησιαστικού Δικαίου, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Διοίκηση και Οργάνωση Εκκλησιαστικών Μονάδων. Θεσσαλονίκη 2015.
- Σιγάλα Γεωργίου, Η εκκλησία των Γρεβενών, Γρεβενά 1986.
- Σιώτη Μ., «Ο ευαγγελιστής Ιωάννης εις Πάτμον», ΕΕΘΣΑ, ΙΘ΄ (1972).
- Στράγκα Θ., Κάτοπτρον σχέσεων αντιμαχομένων Εκκλησίας και Πολιτείας, Αθήναι 1969.
- Του ιδίου, Εκκλησίας Ελλάδος Ιστορία εκ πηγών αψευδών 1817-1967, α΄ τόμ., Αθήναι 1969.
- Τζουμέρκα Παναγιώτη, Η διαχρονική και επίκαιρη σημασία των χρόνων 395 και 732/3 μ.Χ για τη Θεσσαλονίκη ως πολιτισμικό κέντρο της νοτιοανατολικής Ευρώπης (ανάτ.), Ζάκυνθος 2009.
- Τζωρτζάτου Β., Η καταστατική νομοθεσία της Εκκλησίας της Ελλάδος από της συστάσεως του Ελληνικού βασιλείου, εν Αθήναις 1967.
- Του ιδίου, Οι βασικοί θεσμοί διοικήσεως της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ελλάδος μετά ιστορικής ανασκοπήσεως, εν Αθήναις 1977.
- Τρίτου Γ. Μιχαήλ, Η Εξαρχία Μετσόβου (1659-1924), Ιωάννινα 1991.
- Τρομπούκη Βασιλείου Χρ., Η περιφερειακή οργάνωση της Εκκλησίας της Ελλάδος Ι Μητροπόλεις-Ενορίες, Βιβλιοθήκη Εκκλησιαστικού Δικαίου Σειρά Β΄: Μελέτες 4, έκδ. Αντ. Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή 2011.
- Τρωϊάνου Σπ., «Συγκριτικά παρατηρήσεις επί της καταστατικής νομοθεσίας των Ορθοδόξων Αυτοκεφάλων Εκκλησιών περί της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας», Θ. 50 (1979).

- Του ιδίου, Η οργάνωση της Εκκλησίας της Ελλάδος Ι, Αθήναι 1973.
- Τσαγκάρη Αγγελικής, Η ιστορία και το νομικό πλαίσιο της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου, εκδ. Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2001.
- Τσιρώνη Αθ. Θεοδόσιου, Ο πολιτικός λόγος και ρόλος της Εκκλησίας της Ελλάδος (1912-1940), Θεσ/νίκη 2007.
- Φειδά Βλασίου, Εκκλησιαστική ιστορία, τ. Α΄, Αθήναι 1997 και τ. Β΄, Αθήναι 2014.
- Φυτράκη Α., Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης, Αθήνα 1973.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Menoud Ph.-H., L' Église et les ministres, Neuchâtel-Paris 1949.
- Charles A. Frazee, Ορθόδοξος Εκκλησία και Ελληνική ανεξαρτησία 1821-1852, εκδ. Δόμος, Αθήνα 2005.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

http://www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/profile/profile.asp?content=content&main= kentriko.htm

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΙ ΤΟΜΟΙ

- Πανηγυρικός Τόμος Εορτασμού της 1900ης επετείου της ελεύσεως του Αποστόλου Παύλου εις Ελλάδα, Αθήναι 1953.
- **ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ**
- Θ.Η.Ε τ. 5, στ. 490.
- Θ.Η.Ε τ. 5, στ. 490.
- Θ.Η.Ε. τ. 4' (1964), στ. 917
- Θ.Η.Ε. τ. 7, στ. 527-528.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ-ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ

- Γενική Εφημερίς, Αίγινα 13 Ιουλίου 1829, αρ. 49.
- Εφημερίδα Αθηνά, 18/03/1844.
- Ημερολόγιον της Εκκλησίας της Ελλάδος, έτ. 1970.
- Ημερολόγιον της Εκκλησίας της Ελλάδος, έτ. 2016.

* ΣΥΝΤΟΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Δ	Αποστολική Διακονία		
Γ.Ε.Τ.	Γενικό Εκκλησιαστικό Ταμείο		
ΕΕΘΣΑ	Επιστημονική Επετηρίδα Θεολογικής Σχολής	Αθηνών	
Ε.Κ.Υ.Ο	Εκκλησιαστική Κεντρική Υπηρεσία Οικονομικών		
ΕΜΣ	Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών		
ΕτΚ	Εφημερίδα της Κυβερνήσεως		
Θ.Η.Ε.	Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια		
ΣΕ	Συνοδικές Επιτροπές		
ΟΔ.Δ.ΕΠ	Οργανισμός Διοικήσεως και Διαχειρίσεως Εκκλησιαστικής Περιουσίας		
Ο.Δ.Ε.Π	Οργανισμός	Διοικητικής	
Εκκλησιαστικής		Περιουσίας	
Τ.Α.Κ.Ε	Ταμείο Ασφαλίσεως Κληρικών Ελλάδος		
Φ.Ε.Κ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως		